

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Actes de la V Jornada (15 d'abril de 2005)

Confonem gènere i sexe?

Llenguatge no sexista: fenomen, límit i aplicació

Cloenda

Eva Pons

Presidenta de la Comissió de Política Lingüística de la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona

És una satisfacció que s'hagi celebrat en aquesta Facultat la V Jornada de la Comissió Interuniversitària de Llenguatge Administratiu i Jurídic. La valoració que n'hem de fer només pot ser positiva. Com s'ha destacat, el tema que s'ha tractat és relativament nou, d'acord amb els temps actuals, polèmic —tal com s'ha pogut comprovar no només en les intervencions, sinó també en els comentaris que suscitaven les intervencions. Com també s'ha dit, és un tema que pot importunar o molestar segons qui, i això demostra que és important de parlar-ne. També és un tema polièdric. En aquest sentit, ha estat molt interessant el plantejament de començar-lo amb una taula rodona on poguessin expressar la seva visió persones provinents de disciplines molt diferents.

Intentaré resumir les idees que hem pogut sentir. Pel que fa a la [delimitació del fenomen](#), ja hem vist que hi ha idees diferents que l'emmarquen en el llenguatge políticament correcte i altres idees que fan pensar que es tracta d'un fenomen més profund. Tothom ha estat d'acord que s'ha de vincular amb la reivindicació de la igualtat entre home i dona, la igualtat d'oportunitats i l'emancipació de la dona. Així mateix, tothom ha coincidit que el llenguatge, tot i que per si sol no pot canviar la realitat de la desigualtat present en la societat, sí que és un instrument que pot influir a modificar la percepció que tenim de la igualtat de sexes i, per tant, pot contribuir a avançar en aquesta direcció.

Amb tot, ha estat molt interessant veure que hi ha diferents opinions sobre com es pot anar superant el sexisme en el llenguatge. En aquest sentit, hem vist que hi havia diferents opcions, diferents alternatives per avançar en la superació del sexisme. D'una banda, els que veien la necessitat de fer visible d'una manera constant la diferència home-dona en el llenguatge i, d'altra banda, la postura una mica més escèptica que es planteja si la classificació sexual o la diferenciació per raó de sexe contribueix realment a eliminar o a superar aquesta discriminació de les dones. Aquestes dues vies que, evidentment, tenen molta zona grisa i moltes possibilitats de combinatòria són, però, dues opinions diferents respecte com es pot avançar en la línia que el llenguatge contribueixi a reflectir la igualtat o a perseguir-la.

A continuació hi ha hagut la [conferència](#) de la Secretaria General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, que ha ofert alguns nous criteris orientadors que s'estan elaborant i que, després, alguns procuradors i advocats ja han reclamat. Ha estat molt interessant tenir el coneixement de primera mà d'aquests criteris que aviat seran públics.* S'ha exposat de manera molt clara quines són les línies d'intervenció, pel que fa al llenguatge no sexista, i s'ha remarcat que no hi ha una única resposta, una única solució. Cal preservar el principi democràtic i també la llibertat de fer un ús de la llengua d'acord amb les opcions de cadascú.

* Posteriorment a la Jornada es va publicar *Marcar les diferències: la representació de dones i homes a la llengua*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Presidència, 2005 (Criteris lingüístics; 6). També disponible en línia a www6.gencat.net/llengcat/publicacions/marcar.

A la segona part de la Jornada, s'ha fet referència a aplicacions o experiències de l'ús del llenguatge no sexista. Ha estat interessant la confessió que ens han fet els professionals que estan exercint en el món del dret (concretament, [procuradors i advocats](#)) que aquest tema se l'havien plantejat molt poc; i he de dir que, com a professora de dret, tampoc no hi havia reflexionat suficientment. Ens falta molt encara per anar interioritzant aquests criteris i per anar-los aplicant. Hi ha molt camí a fer i per això la Jornada ha estat molt útil i interessant.

S'ha posat de manifest la importància que té el context d'ús de la llengua. No és el mateix un formulari que ha d'utilitzar un procurador que una llei o altres contextos. Per això és important veure que el format o el context poden influir en les solucions que adoptem per introduir un determinat criteri d'ús no sexista o ús no discriminatori del llenguatge.

També s'han posat de relleu les incoherències, els límits. És a dir, quan s'intenta utilitzar un llenguatge no sexista podem incórrer en incoherències i això pot provocar una certa inseguretat en l'ús de la llengua. També s'ha dit, però, que aquesta inseguretat no pot impedir continuar avançant en aquesta línia i que cal intentar solucionar els problemes que es trobin i buscar un criteri coherent, que apliqui la lògica i el sentit comú i que respecti l'estructura de la llengua —que alhora també té els seus límits. Pel que fa a criteris concrets, s'ha pogut veure que no sempre són concordants entre les institucions que els proposen, la qual cosa evidencia que, en aquests moments, no hi ha solucions úniques i ni del tot consensuades.

Igualment, s'ha plantejat el tema des de la traducció jurídica. Els traductors i intèrprets tenen una certa llibertat per intentar evitar les formes sexistes, encara que els interlocutors les utilitzin, i això obliga a una reflexió específica per a aquests professionals. Així mateix, ha estat molt interessant la intervenció de la responsable dels [Serveis Lingüístics del Parlament](#), perquè ens ha mostrat les vacil·lacions que ha tingut el Parlament a l'hora d'anar introduint el llenguatge no sexista i com actualment, tot i que sembla que hi ha uns criteris fixats, encara és un tema objecte de debat. El Parlament s'ha vist forçat a abordar-lo de manera més directa un cop ha adquirit relleu polític. També ens deien els procuradors i els advocats que, quan les dones han ocupat un percentatge més important en les professions jurídiques, s'ha posat de manifest que no podia ser que només s'utilitzessin les denominacions o formes masculines.

Finalment, en l'[última comunicació](#), s'ha vist com s'ha d'intervenir en el component lèxic de la llengua per anar adequant la llengua a aquesta realitat social i proporcionar als parlants uns criteris, un ajut, per utilitzar una llengua lliure de discriminació per raó de sexe.

A banda de destacar algunes qüestions que ens han sorprès, com ara paraules que alguns no coneixíem, tot plegat em porta a una reflexió més general: potser el més important, i alhora difícil, és que tot el que hem discutit aquí arribi a la gent. Nosaltres hem intentat que vinguin els estudiants, i cal dir que n'han vingut bastants, però la qüestió és com tots aquests criteris arriben al conjunt de la població, encara que no siguin criteris fixos. En aquest sentit, aquesta Jornada ha estat molt positiva, d'una banda, perquè mai hi havia hagut tanta assistència en una jornada com aquesta i perquè ha permès que persones provinents de diferents institucions que treballen en aquest tema posessin en comú els seus treballs i experiències; cosa que ha fet veure que cal una implicació conjunta que després s'hauria de traduir en una difusió més general que arribi a tothom. D'altra banda, perquè és molt positiu haver tingut l'oportunitat de tenir persones especialitzades en aquest tema, al costat d'altres que han expressat una visió potser més perifèrica, de manera que hàgim pogut reflexionar conjuntament sobre com treballar per un llenguatge no sexista.

Per acabar, animaria a reunir els documents i materials citats pels diferents ponents, de manera que es pugui fer un recull de bibliografia i documentació en relació amb el llenguatge no sexista.

Moltes gràcies a tots els participants i assistents a la Jornada que ara es clausura.